

ZÁPIS O KONÁNÍ OBHAJOBY DISERTAČNÍ PRÁCE

Student: Mgr. Štěpán Kubalík
Datum narození: 9. 1. 1979
ID studia: 17859121
Studijní program: Obecná teorie a dějiny umění a kultury
Studijní obor: Estetika
Název práce: „Problém estetických pojmů v analytické estetice 20. století“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. Tomáš Kulka, Ph.D.
Oponenti: PhDr. Vlastimil Zátka, CSc.
Mgr. Denis Ciporanov, Ph.D.
Datum obhajoby: 2. 3. 2018
Místo obhajoby: UK FF, Celetná 20, Praha 1, místnost č. 203
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.

10:00 Předseda komise prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc. zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

10:05 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

10:15 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména:

Předkládaná disertační práce sleduje dvě základní témata:

- 1) práce se zaměřuje na debatu o povaze estetických pojmů a estetického souzení v rámci analytické estetiky 2. poloviny 20. století a
- 2) skrze tuto zásadní debatu se pokouší postihnout některé základní rysy analytické estetiky jako takové; sledovaná debata odráží její hlavní (a mnohdy nereflektovaná) východiska ve zvláště jasné podobě.

Ad. 1) Student uvedl, že ve své práci vycházel z textů britského estetika a filozofa přirozeného jazyka Franka Sibleyho, jehož esej „Estetické pojmy“ z roku 1959 celou debatu inicioval. Sibleyho text řeší otázku antinomie vkusu, tj. zabývá se podmínkami použití estetických pojmů, které na jednu stranu postrádají jasné normy použití, ale na stranu druhou jsou smysluplné a nárokují si obecnou platnost. Student se domnívá, že diskuse o estetickém souzení v rámci analytické estetiky postrádá uspokojivé řešení a přijatelné výsledky, proto na konci své práce navrhuje vlastní řešení postavené na některých závěrech debaty o podstatě metafory, jež probíhala v analytické filozofii jazyka.

Ad. 2) V analytické estetice lze podle studenta vystopovat tendence nikoliv k prohlubování a rozšiřování Sibleyho tezí z „Estetických pojmů“, ale autoři a autorky hledají spíše jinou bázi, na níž estetické souzení založit. Jejich řešení jsou vesměs dvojího typu: buď se pokouší estetické soudy prezentovat jako zvláštní případ soudů poznávacích, anebo estetické soudy chápou jako pouhý projev pocitu libosti, který není závazný pro nikoho jiného než samotného mluvčího. Obě tato řešení jsou podle studenta neuspokojivá, protože jsou reduktivní, nedokáží zachovat estetickému souzení jeho autonomii. V této souvislosti student rozvíjí vlastní návrh vycházející z teorie metafory, kdy je estetické souzení pojato jako metaforické užití jazyka.

Ve své práci student zkoumá nejrůznější návrhy řešení dané problematiky. Vedle podrobné analýzy samotných Sibleyho tezí se detailněji zabývá i pojetím estetického souzení Kendalla Waltona, který obhajoval vliv uměleckohistorických kategorií na estetické souzení. Dále se zabývá i „kognitivismem“ Allena Carlsona (environmentální estetika a pokračovatele Waltonova kontextualismu), filozofií umění Virgila C. Aldriche, teorií metafory Marcuse Hestera a úvahami Ludwiga Wittgensteina o aspektovém vnímání a problému řízení se pravidlem. Právě Wittgensteinovy úvahy o aspektovém vnímání inspirovaly Aldrichovu teorii estetické zkušenosti, která dále ovlivnila Hesterovu teorii metafory, z níž vychází pozitivní příspěvek k problému estetického souzení, který student v práci prezentoval.

10:35 Předseda komise vyzval oponenty ke shrnutí posudků a vznesení námitek.

10:36 Oponent PhDr. Vlastimil Zátka, CSc. seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Oponent práci hodnotil velmi kladně; práce je zdařilým pokusem o interpretaci vybraných problémů analytické estetiky. Ocenil kandidátovu znalost problematiky i množství zajímavých příkladů. Za zvláště přínosné považuje 2. a 3. část práce. Práci PhDr. Vlastimil Zátka, CSc. pak vytkl drobné formální nedostatky a uvedl, že některá srovnání působí zbytečně schematicky. Uvítal by tematizaci souvislostí s některými estetickými koncepcemi 20. století, zejména s hermeneutickým přístupem v estetice a filozofii umění.

10:46 Oponent Mgr. Denis Ciporanov, Ph.D. seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Předkládaná práce podle něj řeší stěžejní problém estetiky, a sice otázku, jak smířit nárok na obecnou platnost estetického soudu s absencí pravidel.

V souvislosti se studentovou kritikou Hesterova tvrzení, že každá metafora musí obsahovat alespoň jeden výraz, který je imaginativně nasycený, položil Mgr. Denis Ciporanov, Ph.D. otázku, jak sloučit tuto kritiku (tedy tvrzení, že metaforický princip se neopírá o rozlišování slov na více a méně imaginativně nasycená) s tzv. kognitivním pojetím metafory, které tvrdí, že k metaforickému přenosu dochází u slov, která jsou v doméně svého vlastního, doslovného použití dobře zkušenostně etablovaná (smyslově lépe uchopitelná), která jsou přenášena do domén výrazů abstraktnějších („zkušenostně nenasyčených“).

10:55 Student reagoval na vyjádření školitele souhlasně.

11:00 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky. Student poděkoval za podnětný dotaz Mgr. Denisu Ciporanovovi, Ph.D. a odpověděl na něj, že podle jím zastávaného a v práci obhajovaného přístupu spočívá základní princip, o němž se metafora opírá, ve vyřazení termínů z jejich obvyklého, zautomatizovaného použití. Obrazivost není tudíž předpokladem

metafory, ale jejím výsledkem, neboť ve snaze dát smysl nestandardnímu spojení slov se obracím ke zkušenostně nasyceným minulým použitím v metafoře spojených termínů a pokoušíme se zde hledat dříve neobjevená spojení. Přítomnost tohoto pojetí lze doložit i v českém kontextu, a to například u Jana Mukařovského.

Student s námitkou PhDr. Vlastimila Zátky, CSc., která vyzývala k tematizaci širších souvislostí s dalšími estetickými koncepcemi 20. století, plně souhlasil a snažil se objasnit, proč k němu v práci nenašel prostor: I když se kontinentální a analytická tradice od 70. let 20. století navzájem přibližují, stále se jedná o dvě oddělené tradice; kdyby byl býval v práci, která jednoznačně vycházela z analytických pozic, více zohledněn kontinentální přístup, hrozilo by rozmělnění argumentace a snaha propojit obě tradice by mohla být práci vytýkána jako nedostatečně ospravedlněná a příliš schematická.

11:20 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta kladně, vyjádřili spokojenost jak s prací, tak i s obhajobou. PhDr. Vlastimil Zátka, CSc. se studentovou reakcí na svůj komentář souhlasí a vyzdvihuje možné přínosy věcného a ahistorického přístupu analytické estetiky, i když zároveň upozorňuje, že některé jemné nuance problematiky estetických soudů se podle něj v této tradici mohou ztrácet.

11:25 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupili: Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc. souhlasně komentoval v práci obhajovanou teorii metafory. Metaforu je podle něj nutné chápat procesuálně, v pohybu, nikoliv jako statický metaforický pojem, který vyvolává obrazy. Klíčové je narušení plynutí a automatismu. PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D. poukázal na jeden interpretačně nejasný moment teorie Virgila C. Aldriche. Aldrich ve svých textech mluví o dvou typech vidění, pozorování a osvojování, přičemž to druhé je jakýmsi celostním viděním. Právě tento druhý typ by podle něj mohl mít úzký vztah s Aldrichovými úvahami o metaforickém užití jazyka. PhDr. Vlastimil Zátka, CSc. se na závěr diskuse vrací k otázce objektivní platnosti estetických soudů. Student v této souvislosti odkazuje k tezi obhajované v práci, která namísto statického pojetí estetických soudů, které by nás nutilo rozhodnout, zda mohou, či nemohou mít objektivní platnost, zdůrazňuje procesuálnost estetického souzení, jehož jsou samotné soudy průvodcem.

11:40 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 4 – přítomno členů komise 4 – kladných hlasů 4, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována: prospěl/a.

Zapisovatel: Mgr. Michaela Brejcha

Jméno a podpis předsedy komise:
prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise:
PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.